

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ**

Бања Лука, Трг Републике Српске 1, телефон: 051/338-452, факс: 051/338-853, e-mail: mp@mp.vladars.net

Број: 07.06/403-13211-4/17
Датум: 17.11.2017. године

**ПРОГРАМ КОНКУРСА ЗА ИЗРАДУ
ИДЕЈНОГ УРБАНИСТИЧКО-АРХИТЕКТОНСКОГ РЈЕШЕЊА
МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА У СПОМЕН-ПОДРУЧЈУ ДОЊА ГРАДИНА**

ПРОГРАМ КОНКУРСА

ЗА ИЗРАДУ ИДЕЈНОГ УРБАНИСТИЧКО-АРХИТЕКТОНСКОГ РЈЕШЕЊА
МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА У СПОМЕН - ПОДРУЧЈУ ДОЊА ГРАДИНА

Расписивач конкурса

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Садржај

- 1. УВОД**
- 2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА**
 - 2.1. Положај, мјесто и значај просторне цјелине и однос према сусједним просторним цјелинама**
 - 2.2. Постојеће стање локације**
 - 2.3. Геолошке карактеристике терена**
 - 2.4. Вегетацијске карактеристике терена**
 - 2.5. Постојећа инфраструктура**
 - 2.6. Концепт уређења ширег подручја (извод из важећег регулационог плана)**
- 3. КОНКУРСНИ ЗАДАТАК – ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ И ПОСЕБНИ ПРОГРАМСКИ УСЛОВИ И ПРЕПОРУКЕ**
 - 3.1. Задатак конкурса**
 - 3.2. Циљ конкурса**
 - 3.3. Архитектонски програмски оквир и смјернице за уређење меморијалног центра**
 - 3.4. Смјернице за пејзажно уређење**
 - 3.5. Смјернице за рјешење саобраћаја**
 - 3.6. Смјернице за рјешење инфраструктуре**
- 4. ПРАВИЛА КОНКУРСА**
 - 4.1. Документација која се даје учесницима**
 - 4.2. Садржај конкурсног рада**
 - 4.3. Опрема конкурсног рада**
 - 4.4. Рокови**
 - 4.5. Награде**
 - 4.6. Састав жирија и извјестиоци**
 - 4.7. Рад жирија**
 - 4.8. Критерији за вредновање радова**
 - 4.9. Права и обавезе расписивача и учесника**

1. УВОД

Предмет израде конкурса је идејно урбанистичко-архитектонско рјешење меморијалног центра у спомен подручју „Доња Градина“ у општини Козарска Дубица. Простор спомен подручја је једно од стратишта система јасеновачких логора који су се простирали у широком појасу уз ријеку Саву. У оквиру меморијалног центра планира се реализација следећих објеката и садржаја:

- Прилазни плато (трг)
- Макета логора Јасеновац и подручја Доња Градина
- Музеј, административни и образовно-истраживачки центар са техничким блоком
- Плато (трг) за комеморације и манифестације
- Вјерски објекти Срба, Јевреја и Рома
- Споменик жртвама и споменик настрадаој дјечи

Простор у којем се планира меморијални центар заузима површину од цца 4,5 ха.

2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

2.1 Положај, мјесто и значај просторне цјелине и однос према сусједним просторним цјелинама

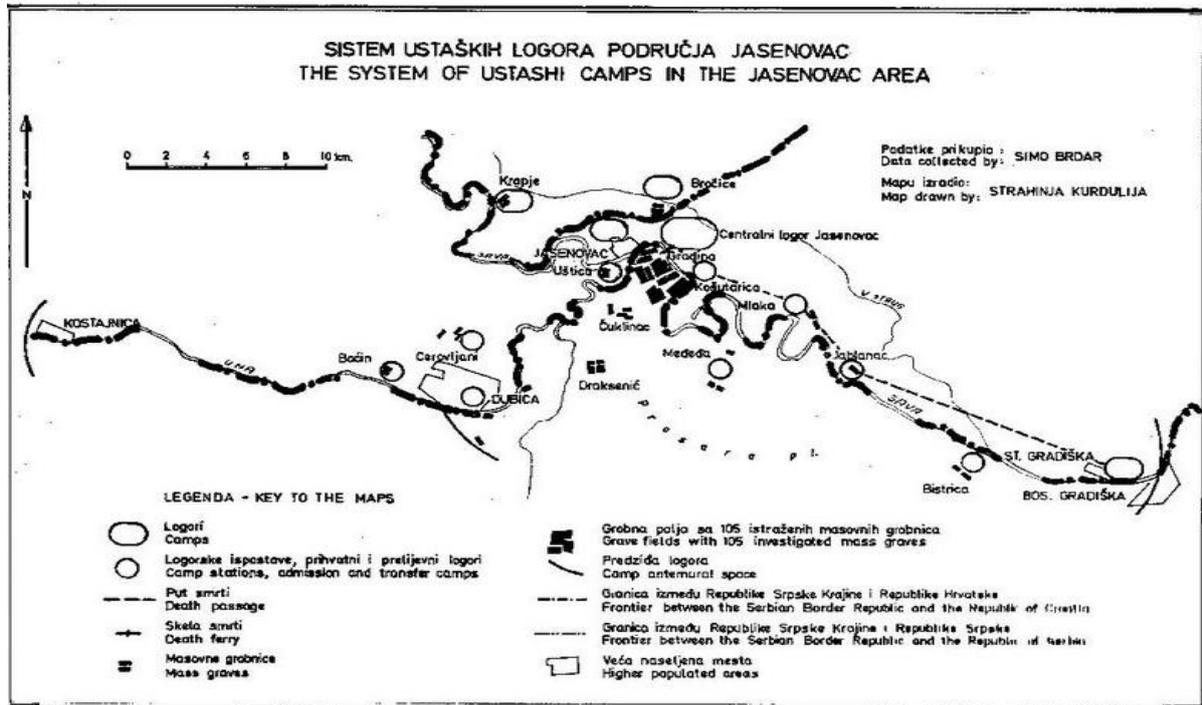
Меморијални центар је дио шире цјелине спомен подручја Доња Градина које се простире на површини од цца 136 ха и обухвата бројне локације стратишта и гробних поља.

Доња Градина налази се на сјеверу Босне и Херцеговине, у крајњем сјевероисточном дијелу општине Козарска Дубица, на ушћу ријеке Уне у ријеку Саву. Низводно од ушћа ријека Сава прави меандар уоквирујући простор спомен подручја и непосредног окружња. Наведни ријечни токови представљају и границу између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске. Са западне стране Спомен подручја налази се насеље Доња Градина и гранични прелаз ка Републици Хрватској, изграђен на магистралном путу М14, дионица Драксенић – Новска

(Хрватска). Следеће најближе насеље, Драксенић, удаљено је 7.5 km а Козарска Дубица као општински центар 16 km.

Простор насеља Доња Градина са ширим окружењем је у 2. свјетском рату припадао систему јасеновачких логора који се простирао у широком појасу уз ријеку Саву, од Крапја и Дубичких (Баћинских) кречана на западу до Старе Градишке на истоку и од Струга на сјеверу до линије Драксенић – Бистрица на југу.

Приказ система логора Јасеновац
(податке прикупио Симо Брдар, мапу израдио Страхинја Курдулија)

“Јасеновац логор бр. III” који се још звао и „Циглана“ био је формиран у новембру 1941. године на простору некадашњих индустријских објеката, на лијевој обали ријеке Саве. Локација се налази 1.5 км низводно од центра насеља Јасеновац и данас се налази на територији Републике Хрватске. Сви објекти логора су уништени након 2. Свјетског рата, а на њиховом мјесту формирано је спомен подручје Јасеновац. Меморијални комплекс чине музеј, спомен обиљежје у виду каменог цвијета, остаци пруге, двије водене површине те велики затрављен простор на којем су хумкама и удубљењима назначена мјеста масовних гробница и мучилишта.

Простор Доње Градине, на десној обали ријеке Саве, непосредно уз истоимено насеље, био је једно од стратишта јасеновачких логора гдје су заточеници превозени скелом и потом одвођени на масовна мучења и убијања. На овом простору нису постојали логорски објекти. Једна од посљедњих кућа у насељу, тзв „Вукића кућа“ била је ограђена жицом и коришћена за привремени боравак заточеника, у трајању од неколико сати или најдуже једног дана, прије smakнућа. У Градини су у неким периодима боравили, под стражом, и гробари (заточеници), као и логораши који су повремено ишли на рад. Простор Доње Градине се не може назвати концентрационим логором али представља највеће стратиште јасеновачких логора и са становишта изучавања злочина геноцида на балканским просторима један од најзначајнијих локалитета.

*Приказ логора Јасеновац са скелом ка Доњој Градини,
извор: „Јасеновац, логор смрти“, др Никола Николић*

До деведесетих година 20. вијека меморијална цјелина Доње Градине улазила је у састав јединственог меморијалног комплекса „Јасеновац-Доња Градина“ који је био организован као институција која се бавила истраживањем, презентацијом и одржавањем простора меморијала.

Распадом СФРЈ меморијални комплекс доживљава трансформацију: локалитети на лијевој обали Саве остали су у Републици Хрватској, а Доња Градина, на десној обали Саве, остаје у Босни и Херцеговини, тачније Републици Српској. Главни објекти меморијала (управни, изложбени и истраживачки) остали су у Републици Хрватској. У Републици Српској формирана је „Јавна установа спомен подручје Доња Градина“ и смјештена у привремене објекте, који су се првобитно користили као помоћни објекти јединственог меморијалног комплекса.

Законом о спомен подручју Доња Градина (Службени гласник Републике Српске бр. 16/96 и 1/09) подручје је проглашено за знаменито мјесто, односно непокретно културно добро од изузетног значаја за Републику Српску те је прописана обавеза његовог уређења. У току 2011 и 2012. године усвојени су Програм уређења и регулациони план који третирају шири простор

укупне површине 750 ha. Наведеним документима наглашена је потреба свеобухватног уређења простора и реализације меморијалног центра у оквиру којег ће се реализовати музеј, манифестациони плато, споменици, образовно-истраживачки центар, вјерски објекти и други неопходни садржаји.

2.2 Постојеће стање локације

У постојећем стању спомен подручје није уређено на нивоу који би био примјерен његовом значају. Од магистралног пута до спомен подручја долази се компликованом путањом у виду низа скретања кроз насеље Доња Градина, обилазећи гранични прелаз. Овакав прилаз води до простора на којем се планира реализација меморијалног центра гдје се у постојећем стању налази паркиралиште и два приземна објекта укупне бруто грађевинске површине 324 m². У објектима су смјештене просторије Јавне установе „Спомен подручје Доња Градина“ која је задужена за управљање и уређење меморијала. Постојећи паркинг простор је капацитета 44 путничка возила и 4 аутобуса. Уз паркинг је изведено мање проширење са спомен плочом.

Јавна установа „Спомен подручје Доња Градина“: објекат управе

Јавна установа „Спомен подручје Доња Градина“: објекат у ком се одржавају изложбе

Спомен плоча

Од ове цјелине у три правца пружају се пјешачке стазе које се гранају у широком простору природног посавског пејзажа, између огромних масовних гробница. Пјешачке стазе су промјенљиве ширине 2,0 - 3,25 m, а уз њих су мјестимично формирана проширења, на локацијама гдје се посетиоци задржавају. Укупна дужина пјешачких стаза у комплексу спомен подручја износи 6.540 m. На неколико локација у ширем простору меморијала изграђени су сервисни објекти (санитарне групе и надстрешнице), укупне површине 271 m².

2.3 Геолошке карактеристике терена

Предметна локација и њено шире подручје је карактеристичан равничарски и мјестимично мочварни терен ограничен са три стране ријечним токовима Уне и Саве. У морфолошком смислу то је субхоризонталан терен оивичен одбрамбеним насипима, испресијецан каналима. Дијелови терена са микродепресијом испуњавају се водом послје већих падавина. Вода која испуњава ове депресије је површинска вода која не може да се површински процједи до дренажних мелиоративних канала.

У геолошком смислу терен је изграђен од алувијалних седимената који су се таложили, често у условима мирне седиментације. Захваљујући таквој генези доминирају глиновити и муљевити седименти са доста органске материје. Поред глине присутан је пијесак са мањим садржајем шљунка.

У овим седиментима је присутан интергрануларни тип са слободним нивоом подземних вода. Изузетак се јавља у хидролошком максимуму кад је због високог нивоа подземних вода у залеђу ниво подземних вода на предметној локацији са субартерским нивоом. Предиспозиција за појаву субартерског нивоа подземних вода је слабоводопрпусни површински слој терена. Ниво подземних вода није сталан и он осцилира у зависности од доба године тј. од хидролошког максимума и минимума. На основу теренске анализе процијењено је да је ниво подземних вода релативно плитко испод површине терена на дубини од цца 1 м.

Са инжењерскогеолошког аспекта предметна локација представља условно повољан терен за градњу. На терену се јављају два инжењерскогеолошки неповољна фактора. Први ограничавајући фактор је мјестимично плављење површинским водама, које је често и због слабе инфилтрације дуготрајно.

Други ограничавајући фактор је присуство муљевитих наслага које је својствено за стараче, меандре и често плављена подручја. Муљевите наслага имају слабу носивост те је неопходно прије пројектовања и изградње објеката истраживањима утврдити евентуално присуство муљевитих наслага.

Предметни простор налази се у зони максималног очекиваног интензитета потреса VIII° MSK-64, коефицијента сеизмичности $k_s=0,05$ за повратни период од 500 година.

2.4 Вегетацијске карактеристике терена

Постојећа природна зелена матрица спомен подручја Доња Градина, представљена типичним и ријетко очуваним хигрофилним вегетацијским заједницама, осликава наизглед једну класичну пејзажну композицију овог краја. Међутим, већ са првим корацима кроз величанствене храстове шумске комплексе, посјетиоцу застаје дах од сазнања да ова природна галерија дубоко у себи чува трагове сурове људске судбине.

Специфичност микрорељефа и режим подземних вода дефинисали су богату и јасну вегетацијску микрорејонизацију Доње Градине, коју чине различити типови низијских шума, шикара и ливада, као и вегетацијски типови мочвара.

Укупна површина постојећих шумских комплекса у оквиру спомен подручја износи 27,81 ха, што представља 20,17 % од укупне површине ове зоне, док површина вегетације у инундационом појасу износи 23,44 ха, што представља 17 % од укупне површине. Преостале површине предметне уже зоне Спомен подручја, укључујући предметну локацију за реализацију меморијалног центра, припадају ливадама и травњацима.

Вегетацијска структура ливада и пашњака подручја Доње Градине је типична за илирско флорно подручје, чији типови су представљени преко сљедећих свеза:

- Свеза *Deschampsia caespitosa*, је условљена хидролошким режимом земљишта. Развијена је на земљиштима са јаком влагом у прољеће, док су у љетним мјесецима сува.
- Свеза *Arrhenatherion*, је развијена на сувљим земљиштима у односу на предходну свезу. Ова земљишта су дубља и богатија хранљивим материјама. Доминирају траве из породице липтирњача.
- Свеза *Bidention tripartitae*, заједнице ове свезе припадају нитрофилној вегетацији муљевитих, влажних обала и мање плављених површина.

У зони око управне зграде, као и уз централну пјешачку стазу, формирани су мањи вјештачки насади високог дендрофонда и то у виду групација и дрвореда. Важно је истаћи да су поменути насади уз пјешачку стазу формирани од врста које нису карактеристичне за ово подручје, и као такве не могу постићи свој естетско-физиолошки максимум.

2.5 Постојећа инфраструктура

Хидротехника

Простор који обухвата насеље Доња Градина и спомен подручје Доња Градина снабдијева се водом са водоводног система Козарске Дубице. Унутар обухвата спомен подручја Доња Градина постоји изграђен водовод $\varnothing 110$ мм. Пречник изграђеног водовода је довољан за обезбјеђивање снабдијевања планираних садржаја санитарном и противпожарном водом.

Насеље и спомен подручје Доња Градина нема изграђену јавну канализациону мрежу. Диспозиција употребљених вода из насеља се врши у индивидуалне септичке јаме које су углавном непрописно изграђене.

Електроенергетика

Спомен подручје Доња Градина електричном енергијом опскрбљено је далеководом 10(20)kV преко стубне трансформаторске станице

Телекомуникације

У обухвату комплекса налази се базна станица мобилне телефоније, која својим изгледом нарушава изглед Меморијала те је планирано њено измјештање.

Термоенергетика

На простору шире и уже зоне заштите Спомен подручја Доња Градина не постоји изграђен систем даљинског гријања. Постојећи објекти се загријавају локалним изворима топлоте који користе електричну енергију, чврсто гориво, и сл.

2.6 Концепт уређења ширег подручја (извод из важећег регулационог плана)

Регулационим планом спомен подручје се планира као специфичан меморијални комплекс у широком простору природног пејзажа. На изузетно великој површини меморијала (136 ha)

расуте су огромне површине под гробним пољима и мјестима страдања. У том смислу комплекс представља својеврстан музеј на отвореном гдје се непосредно на терену најбоље сагледава амбијент историјских дешавања и стравична размјера злочина. Стога је основна тема у рјешавању меморијала било уређење и опремање потребним садржајима уз његовање природног пејзажа и аутентичног амбијента.

У овом смислу битно је напоменути да је прошло 70 година од времена функционисања логора те да је простор Доње Градине претрпио знатне измјене. Од природних фактора највећи утицај су имале поплаве, осцилације подземне воде, те ширење шуме и шикаре.

Људске интервенције се могу подијелити у неколико група. У првој су радови на уклањању трагова злочина од стране усташке власти у задњем периоду функционисања логора. Следећа група радова подразумијевала је рашчишћавање терена које је услједило након 1945 године, када су материјални остаци логора у потпуности уклоњени а да претходно нису обављена адекватна истраживања и снимања.

Следећа група радова подразумијева дјелимично планско уређење комплекса у виду природног пејзажа кроз који су изграђене стазе, мостови и скромни биљези уз гробна поља. У прилазној зони изграђена су два мања објекта у којима је привремено смјештена јавна установа Доња Градина, а у простору меморијала изграђено неколико мањих сервисних објеката (санитарне групе и надстрешнице). Ради обезбјеђења поплава изграђен је масиван насип који у постојећем стању доминира пејзажом. Њиме је спомен подручје подијељено на два дијела: брањени дио од поплава и инундациони појас односно подручје у које се ријека излива приликом високог водостаја.

У складу са наведеним, да би се постигла аутентичност изгледа појединих локалитета регулациони план истиче потребу комплексне анализе и раздвајања историјских слојева. Основни концепт програма уређења заснива се на уређењу меморијалног парка са детаљно обрађеним локацијама историјских дешавања и зонама изградње неопходних садржаја.

Услијед неадекватног постојећег саобраћајног прилаза, непосредно поред граничног прелаза и кроз насеље, урбанистичким рјешењем планира се нова, одвојена приступна саобраћајница, наглашена двоструким дрворедом јаблана. Одвајање овог приступа од магистралног пута планирано је сса 350 m од граничног прелаза и насеља а предвиђено је да се посебно нагласи информативном таблом и стаблом жалосне врбе. Просторна форма дугачког дрвореда у равничарском терену има за циљ да нагласи правац приступа и означи положај меморијала у ширем простору. Пролаз кроз дугачку алеју високог дрвећа треба да припреми посјетиоца за приступ локацији наглашавајући меморијални карактер и јавни значај.

У оквиру спомен подручја планиране су три основне цјелине

- Зона изградње меморијалних објеката (тема конкурсног задатка)
- Меморијални парк
- Инундациони појас ријеке Саве

Планираном алејом јаблана предвиђено је да се прилази непосредно до зоне меморијалних објеката, односно до приступног трга и паркинга. У овом простору планира се извођење велике макете подручја која треба да прикаже логор Јасеновац какав је постојао у вријеме 2. свјетског рата, те простор Доње Градине и скелу којом су били повезани.

У централном простору се планира музеј, истраживачки и образовни центар, плато за комеморације и пратеће манифестације, вјерски објекти меморијалног типа, споменик жртвама и споменик дједи.

Остатак спомен подручја уредио би се као меморијални парк са уређеним локацијама страдања и реконструисаним или дјелимично реконструисаним локалитетима из периода 2. свјетског рата (Скела, Прихватни логор – кућа Вукића, „Фабрика сапуна“, пруга). Локације страдања, гробна поља и обала ријеке Саве као специфично стратиште повезују се „стазом страдања и сјећања“ која полази од средишњег простора меморијала, кружно пролази са више огранака кроз цијело подручје меморијала и завршава опет испред музејско-истраживачког комплекса.

Уз стазу се планирају „тематске јединице“ у виду архитектонско-скулпторалних, павиљонских објеката, надстрешница, паноа или музејских поставки на отвореном које треба да додатно презентују и објасне догађаје на појединим локалитетима. Свака јединица била би посвећена одређеној теми и придружена већим локалитетима, скупинама гробних поља и мјестима страдања. Дуж стазе обезбиједило би се континурано информисање посјетилаца, поједини локалитети би се реконструисали или додатно уредили, док би се шири околни простор одржавао као специфична меморијална природна цјелина са адекватним хортикултурним уређењем.

Предвиђено је да се меморијални парк треба хортикултурно обликовати од затечених природних цјелина уз адекватне мјере уређења и унапређења. Укупан пејзаж треба да добије карактеристике мјестимично обликоване природе у оној мјери у којој то захтијевају историјски значај локације и услови за обављање организованих и других посјета меморијалу.

Уколико није могуће извести комплетан обилазак, због временских услова или неких других разлога, централни простор са музејско-истраживачким центром треба бити тако осмишљен да се у њему могу добити све потребне информације.

Однос Јасеновца и Доње Градине

Спомен подручје Доња Градина је државном границом територијално и концепцијски раздвојено од логора „Јасеновац“ са којем би требало да чини јединствену меморијалну цјелину. Стога се регулационим планом истиче да просторна и обликовна концепција уређења треба да функционално и визуелно, тополошки и пејзажно кореспондира са постојећим меморијалним комплексом у Јасеновцу, односно да обезбиједи интегралну просторну и менталну перцепцију јединствене меморијалне целине Јасеновац-Доња Градина. Из истог разлога посебна пажња се посвећује изради макете која би приказивала цјелокупно наведено подручје, те визурама и оријентацији планираних садржаја.

Урбанистичким концептом простор изградње централног комплекса објеката постављен је тако да главна визура води према другој обали Саве и меморијалу Јасеновца у правцу кога је предвиђено да се отвара планирани манифестациони и комеморациони трг. У простору око локације Скеле планира се формирање шире зоне просјеке у постојећем растињу у циљу успостављања визуелне везе са меморијалом Јасеновца и ријеком Савом.

Антрополошка истраживања

У протеклих 60-ак година на простору бившег јасеновачког логора и Доње Градине повремено су започињана дјелимична истраживања – археолошка, антрополошка, педографска и судско-медицинска. Истраживања међутим никад нису у потпуности завршена нити су њихови резултати адекватно обрађени и публиковани. Према досадашњим истраживањима сумња се да у простору Доње Градине постоје и бројна неоткривена гробна поља од којих су многа угрожена агресивним дјеловањем растиња, подземне воде и ријеке Саве у инундационим подручјима.

Стога су на мјестима планиране изградње меморијалних објеката извршена геолошка истраживања са циљем дефинисања зона у којима нема гробних поља и других остатака.

Спомен – подручје Доња Градина са означеном зоном геофизичких истраживања

Извршена су недеструктивна геофизичка истраживања на површини од 53.800 m². Оваквим истраживањем су установљене нове сумњиве површине правилног, правоугаоног облика, које су својевремено претрпиле одређене измјене. То могу бити потенцијалне гробнице или локације на којима је својевремено дошло до промјена у земљишту услјед прекопавања или

других разлога. Оне су узете у обзир приликом одабира зоне у којој је могућа изградња музејског и истраживачког центра. У просторима гробних поља и неистраженим просторима није могућа реализација архитектонско – грађевинских радова.

Тема града

Једна од основних тема која је ширим урбанистичким концептом разрађивана је да је у Градини нестао цијели „град“ људи, заправо метропола овог поднебља ако се узме у обзир могући број њихових потомака.

Ова тема започиње самим топонимом „Градина“ који је карактеристичан за утврђена или насељена мјеста и асоцира на историјски локалитет града или зачетка града. Тему даље развијају величина простора на коме су распоређене збијена гробна поља, вјештачки измјењени пејзажи који се смјењују – гробнице у пољу, гробнице у шумама, уз ријеку, па опет у пољу, слојевитост узрока и ситуације која је довела до злочина и његово вишегодишње трајање и систематичност. Град смрти је имао и „пругу“, „фабрику“, струју, стазе и насипе.

Уређење Доње Градине се, стога не своди на једно стратиште, један симбол, један споменик већ уређује у пуној величини као непрегледан комплекс стратишта, свједока злочина и јединих остатака великог града.

Основна идеја уређења је да је град мртвих - жив. Основни циљ је да се Градина доживи, прођу њене стазе и изгради лични однос. Градина јесте и мора бити жива и одржива, прије свега у смислу преношења духа, поруке и свједочанства ван физичких и просторних оквира.¹ На примјеру Јасеновца могло се видјети да чак и уколико се уклоне сви материјални докази постојања, идентитет и дух мјеста и даље остаје у народу и традицији, у колективном сјећању.

У овом смислу Градина се треба приближити људима, не само као колективна гробница и цифра којом се спекулише, већ и као мноштво појединачних судбина, разноврсних, никад доречених људских прича које чекају да буду саслушане. У овом смислу се наглашава значај проласка „стазом страдања и сјећања“ кроз коју посјетиоци сагледавају и доживљавају меморијал, природни амбијент мјеста и догађаје који су се десили.

¹ „.....У том знаку Крста лежи под земљом наш највећи Град. За нас православне хришћане то није „град мртвих“, него Град Живих, јер су Богу све Јасеновачке мученичке жртве живе. Невине жртве у Великому мученичком Јасеновцу живе су и у нашим срцима и душама у молитвеном памћењу и спомињању. Све оне заједно са нама очекују васкрсење мртвих и живот будућега века.“ Јеромонах Атанасије Јевтић, *Великомученички Јасеновац*, у зборнику *Јасеновац – мјесто натопљено крвљу невиних*, Свети Архијерејски Синод СПЦ, Београд 1990, стр. 20

3. КОНКУРСНИ ЗАДАТАК – ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ И ПОСЕБНИ ПРОГРАМСКИ УСЛОВИ И ПРЕПОРУКЕ

3.1 Задатак конкурса

Задатак конкурса је дефинисање идејног урбанистичко-архитектонског рјешења са свим елементима који се захтијевају програмом. Пројектантска рјешења морају бити препознатљива, наглашеног споменичког карактера и таква да рефлектују дух мјеста и историјских дешавања. Рјешења треба да буду прихваћена од стране друштвене заједнице, корисника и посјетиоца као саставни дио њихових вриједности са аспекта просторне и друштвене специфичности самог мјеста.

Урбанистичко-архитектонско рјешење треба да дефинише просторни оквир за смјештај музејских, образовних и истраживачких садржаја и просторне услове за једноставно и економски повољно функционисање и одржавање ових садржаја. Споменичка обиљежја, музеолошка и едукативна презентација и организован научно-истраживачки рад имају посебан значај с обзиром на континуиране покушаје историјског ревизионизма те ова цјелина мора бити упориште историјске фактографије. Посебно треба избјегавати да се концептом рјешења, формом и симболиком изврши непримјерено уопштавање, уљепшавање и минимизирање историјских догађаја. Такође треба избјегавати и сваки облик преувеличавања, претјеривања, баналног експресионизма и неосноване умјетничке фантазије. Рјешења треба да понуде додатни квалитет архитектонског обликовања који ће привлачити посјетиоце, али и да буду лишена сувишне естетизације и архитектонске глорификације којим би се нарушила непосредна порука и аутентичност стратишта. У овом смислу неопходно је остваривање интегритета и препознатљивости амбијенталног контекста.

Архитектонско и пејзажно обликовање меморијалног подручја захтјева висок степен сензибилитета и изражавања поштовања према палим жртвама. При планирању нових просторних и архитектонских цјелина треба у сваком сегменту имати на уму специфичности стратишта Доња Градина те поштовати традиционални градитељски и природни амбијентални контекст средине у ком се спомен подручје налази. Планирани садржаји морају бити обједињени у јединствен пејзажни концепт уређења.

3.2 Циљ конкурса

Циљ конкурса је да се обезбиједи што квалитетније урбанистичко-архитектонско рјешење које ће, кроз неопходне процедуре, омогућити реализацију препознатљивог и јединственог уређења. Награђени рад ће бити основ за израду пројектне документације.

Основни циљеви организације, уређења и коришћења простора су:

- Функционално, економично, одрживо и стратешки координирано активирање спомен подручја кроз дугорочни развој потребних функција (меморијалних, истраживачких и административних, музејских, културних, вјерских и других).
- Аутентично и препознатљиво обликовање укупног амбијенталног контекста, јавног простора и културног идентитета.
- Заштита и очување природног и културног наслијеђа у максималном степену аутентичности

- Успостављање ефикасне саобраћајне приступачности и инфраструктурно унапређење
- Стварање основа за реалну, остварљиву, рационалну и фазну имплементацију свих пројеката на простору Спомен подручја, нарочито у цјелинама које захтијевају комплексну и мултидисциплинарну припрему и обраду.

3.3 Архитектонски програмски оквир и смјернице за уређење меморијалног центра

У простору меморијалног центра неопходно је предвидјети следеће објекте и садржаје:

1. Прилазни плато (трг)
2. Макету логора Јасеновац и подручја Доња Градина
3. Музеј, административни и образовно-истраживачки центар са техничким блоком
4. Плато за комеморације и манифестације
5. Вјерске објекти Срба, Јевреја и Рома
6. Споменик жртвама и споменик настрадаој дјечи

Планирани комплекс објеката може бити ријешен као јединствен објекат или као скуп физички одвојених грађевинских структура. Наведени садржаји требају се пројектовати као јединствена архитектонско-урбанистичка цјелина, тако да се изгради меморијални комплекс јасног и упечатљивог визуелног израза, атрактивног и сликовитог амбијента. Објекти и планиране отворене површине треба да кореспондирају визуелно и функционално са локалитетима у окружењу – локацијама „Топола ужаса“, „Кућа Вукића“ и „Скела“, те да се сагледавају из простора граничног прелаза, надвожњака и моста.

Регулационим планом оријентационо су дефинисане зоне изградње, као и позиције приступног и манифестационог трга и вјерских објеката. С обзиром да се ради о специфичним садржајима који требају имати умјетнички израз, регулационим планом је дефинисано да ће диспозиција и просторни габарити објеката и садржаја бити одређени идејним архитектонским рјешењем у оквиру сагледавања цјелине и укупног архитектонског израза. Просторне габарите планираних објеката треба уклопити у оквиру геофизички истраженог простора и грађевинских линија дефинисаних на графичком прилогу „Урбанистичке смјернице и концепт уређења ширег подручја“, датог у прилогу програма.

У овом смислу одређени су и оријентациони урбанистички параметри за пројектовање цјелине меморијалних објеката. Планирана спратност објеката је П (приземље) до П+1 (приземље и спрат), укупне висине основног волуме до 9 m. Препоручује се да се објекат не укопава више од 1 m због високог нивоа подземне воде.

Сви објекти и површине морају бити пројектовани тако да се обезбиједи несметан приступ и кретање лицима са посебним потребама.

У централном дијелу размотрити могућност реализације посебне алеје која би била посвећена именованим и неименованим појединцима који су спашавали људе од опасности одласка у логор („Алеја праведника“).

Прилазни плато (трг)

Тематика приближавања меморијалном комплексу захтијева посебну пажњу пројектанта у смислу постизања прве импресије и припреме посјетиоца за обилазак меморијала. Након приступне алеје и паркиралишта предлаже се осмишљавање уласка у простор меморијалног центра назнаком историјских прилика које су претходиле оснивању логора (оснивање усташког покрета и НДХ, доношење расних закона, оснивање логора). Просторним обликовањем неопходно је назначити прелазак у посебан историјски и просторни контекст у виду прилазне стазе са обавјештењима на паноима, у подној равни или на други примјерен начин. Посјетилац би, на овај начин, започео кретање „стазом страдања и сјећања“ упознат са историјским контекстом у којем су Јасеновцу и Доњој Градини пристизале жртве које су ту страдале.

У овој приступној зони планира се постављање макете простора из периода функционисања логора и информационог паноа са картама система логора Јасеновац, подручја Јасеновца и Доње градине и карте са распоредом стратишта меморијалног подручја Доња Градина.

Из приступног платоа потребно је остварити могућност директног приступа згради музеја или претходног обиласка меморијалног парка са гробницама, у зависности од карактера посјете и временских услова.

Макета

У оквиру зоне меморијалних објеката потребно је планирати простор за макету већих размјера са приказом логора подручја из времена 1941-1945 године. Постављање оваквог садржаја неопходно је због тога што су остаци логора Јасеновац и стратишта Доња Градина уништени крајем 2.свјетског рата и након његовог завршетка, те се на локацији не може сагледати аутентично стање локалитета. Други разлог је чињеница да су Јасеновац и Доња Градина раздвојени државном границом те је неопходно на почетку обиласка меморијала објаснити њихову повезаност.

Макета би требала да има адекватну конструкцију за обилазак и да буде заштићена од атмосферских утицаја. На макети би били представљени Јасеновачки логор „Циглана“ и подручје стратишта Доња Градина у адекватној размјери. Ниво детаљности подразумијевао би могућност јасне презентације функционисања логора и живота у логору као и локације стратишта у Доњој Градини.

Макета може да се постави у објекту у саставу централног хола музеја или као самостални објект на приступном или манифестационом тргу. Пожељно је осмислити мјеста за сједење са погледом на макету гдје би кустоси посјетиоцима могли дати сва објашњења о Јасеновачким логорима смрти.

Музеј, административни и образовно-истраживачки центар са техничким блоком

Услијед већ наведених бројних разлога, а нарочито присилног раздвајања меморијала Јасеновца и Доње Градине, неопходно је формирање музејског и истраживачког центра који ће не само чувати успомену на историјске догађаје и достојанствено их презентовати јавности, него и проучавати услове због којих је до њих дошло и бавити се њиховим посљедицама. Неопходно је обезбиједити простор да се изложи документација, похрани архивска грађа и презентују информације које се не могу сагледати на терену. Под овим се нарочито подразумијевају историјске прилике и узроци настанка стратишта као дијела државног пројекта НДХ, описи мјеста која се не могу реконструисати, описи догађаја и сл.

Аутентични објекти система усташких логора смрти срушени су у току или после Другог свјетског рата. Једини до данас сачуван објект система јасеновачких логора налази се у оквиру некадашњег Логора IV - Кожара. Оригинални предмети, фотографије и документи сачувани су у веома малом броју те искази преживјелих логораша и људи који су обилазили подручје непосредно након рата представљају једине изворе о начину организације и изгледу логора.

Значај и улога музеја у оквиру планираног комплекса треба да буду јасно дефинисани архитектуром објекта.

Истиче се потреба реализације посебног дијела музеја који би био посвећен дјецци страдалој у јасеновачким логорима, као и у самој Доњој Градини. Овај дио може се реализовати у оквиру јединственог музејског објекта или као издвојен објект и цјелина, укључујући споменик посвећен дјецци².

Бројним анализама наглашена је и потреба обављања адекватних истраживања која су често била започета али никад довршена услјед, најчешће, политичких разлога. Огроман простор стратишта и временски отклон од преко 50 година захтијевају велики обим истраживања и дугогодишње ангажовање стручњака различитих профила. Управо из ових разлога центар мора да има наглашену истраживачку функцију.

Анализама и смјерницама за израду планске и пројектне документације спомен подручја дефинисана је потреба развијања његове образовне функције. Очекује се увођење обавезне посјете Доњој Градини у школске програме, увођење предмета и студијских програма. Стога је неопходна реализација образовног мултимедијалног центра са одговарајућим просторијама и опремом.

Програмом уређења спомен подручја дефинисан је основни програмски оквир за пројектовање.

Основни садржаји музеја:

1. Централни хол	160 m ²
2. Изложбени простори са посебним улазом / излазом	1500 m ²
3. Депо	150 m ²
4. Информативни пулт и благајна	20 m ²
5. Продаја књига и сувенира	16 m ²
6. Инфо- кафе	40 m ²
7. Санитарна група за посјетиоце	2 x 40 = 80 m ²
8. Гардероба за посјетиоце	40 m ²
9. Просторија за водиче (2 – 4)	16 m ²

² „Карактеристика јасеновачких логора је и логорисање и уништавање комплетних породица, тако да је и огороман број деце страдао у њима. НДХ је била и једина земља која је имала и посебне логоре за децу након одвајања деце од мајки (Сисак, Јастребарско, Река, Горња Ријека). Део деце спасен је сигурне смрти из јасеновачког логора у акцији спасавања деце коју је водила Дијана Будисављевић. Међутим, део деце доживео је судбину однорођавања, дат је у хрватске породице, промењен им је идентитет, тако да многи нису никада ни дознали ко су уствари. У НДХ живот је, према досадашњим истраживањима, изгубило 74.762 детета, од чега је 60.234 убијено (српске деце је 42.791, ромске 5.737, муслиманске 5.434, јеврејске 3.710, хрватске 2.289, а за 273 није се могла утврдити национална припадност). Од укупно 23.504 уморена детета у немачким, талијанским и хрватским логорима јасеновачка стратишта прогутала су 19.432 детета. (11.888 су српска деца, 5.469 ромска и 1.911 јеврејска деца, идентификована су и 132 Хрвата и 17 муслимана, док за 15 није се могла утврдити национална припадност).“ Ј.Мирковић, „Доња Градина, највеће стратиште извршеног геноцида у Независној Држави Хрватској“

10. Просторија за обезбјеђење музеја (2)	16 m ²
11. Просторија за одржавање	8 m ²

Административна служба:

1. Директор музеја	30 m ²
2. Технички секретар	20 m ²
3. Замјеник директора	25 m ²
4. Финансије и књиговодство	25 m ²
5. Односи са јавношћу	16 m ²
6. Правна служба	16 m ²
7. Сала за састанке.....	24 m ²
8. Санитарни блок са чајном кухињом	20 m ²

Образовно-истраживачки центар:

1. Сала за предавања и презентације (300 мјеста)	700 m ²
2. Мања сала (2 учионице)	2 x 60= 120 m ²
3. Библиотека	100 m ²
4. Јавна читаоница	150 m ²
5. Медиатека са информатичком службом	60 m ²
6. Просторије за кустосе	2 x 16 = 32 m ²
7. Канцеларија за сарадњу са бившим логорашима и њиховим породицама....	16 m ²
8. Просторије за истраживања
(историчар, антрополог, археолог и др)	4 x 16 = 64 m ²
9. Лабораторија.....	60 m ²
10. Канцеларија за међународну сарадњу.....	16 m ²
11. Припрема публикација и штампаног материјала.....	16 m ²
12. Просторије за волонтере	20 m ²
13. Архива	60 m ²
14. Дигитална архива	40 m ²
15. Депо	100 m ²
16. Радионица за конзервацију и рестаурацију	50 m ²
17. Санитарни блок	2 x 10= 20 m ²
18. Гардероба и дежурна просторија	4 x 4= 16 m ²
19. Чајна кухиња	4 m ²
20. Просторија за одржавање	8 m ²

Технички блок:

1. Фотолабораторија	50 m ²
2. Столарска радионица	150 m ²
3. Електричар и бравар	60 m ²
4. Техничка служба	50 m ²
5. ТТ централа (предвидети простор на службеном улазу)	
6. Трафо-станица	

Напомена: Наведене површине су оријентационе. Очекује се да конкурсна рјешења дају пројектантску анализу предложеног архитектноског програма и приједлог рационалних и фукционалних архитектонских рјешења објеката.

При организацији простора потребно је јасно одвојити просторне цјелине за посјетиоце (јавни простор) од простора за управу и за стручни и истраживачки рад. Такође је неопходно омогућити контролисан приступ посјетилаца. У оквиру образовно-истраживачког центра условно отворене за јавност су библиотека, јавна читаоница, медиатека, сала за предавања и презентације, двије мање сале као и архив и дигитални архив.

Технички блок је потребно издвојити од сталне поставке и депоа, као и од стручног дијела због буке машина, хемикалија, прашине, издувних гасова итд. Уз овај блок потребно је предвидјети одговарајуће гардеробе и тоалете.

У оквиру столарске радионице планирају се простори за машинску обраду, ручну дораду, склапање и монтирање, простор за бојење и лакирање и складиште за материјал. Радионица за електричаре и браваре је простор у коме је потребно предвидети у зидним инсталацијама индустријску струју као и погодност за смештај боца за аутогено заваривање, за тезгу, наковањ, полице, пулт за инсталирање машина, стеге, бруснице, нишу за алат и друго. У простору за техничку службу припремају се радови за текуће и студијске изложбе, као на пример сечење паспартуа, урамљивање у готове рамове, паковање и слање дела разних публикација, опрема изложби и друго. Наведене садржаје пројектовати на нивоу приземља, али у простору који би био физички издвојен од јавних садржаја приземља.

Манифестациони плато уз објекат музеја („Трг посвећен жртвама система концентрационих логора Јасеновац“)

Као што је већ наведено меморијал ће посјећивати различите групе људи, стручне и образовне екскурзије, а устаљен је обичај обиљежавања годишњице пробоја логораша из Јасеновца, када се организује и заједнички помен свим жртвама. На овај датум у Градину пристижу посјетиоци из ширег региона, бројни гости из страних земаља, укључујући и високе званице. Из овог разлога је неопходно формирати отворени јавни простор за окупљање и одржавање меморијалних манифестација и церемонија.

Простор треба димензионисати тако да може да прими између 10.000 и 15.000 људи. Овако велики број посјетилаца очекује се повремено, највише једном годишње, али се очекује организација манифестација мањих размјера, што треба узети у обзир при обликовању у смислу формирања микроцјелина у оквиру великог трга. У овом смислу треба размотрити могућност да један дио трга буде озелењен са клупама за сједење.

Препоручује се наткривање одређених зона манифестационог платоа, као и наткривање сценског простора - издигнутог у односу на ниво манифестационог платоа. Овај сценски простор (бина) може се налазити и у оквиру објекта меморијалног комплекса. Битно је да димензије простора омогућавају провођење комеморација свих конфесија којима припадају пострадали. Неопходно је организовати и посебан простор за високе званице у непосредној близини сценског простора.

Овај плато треба осмислити и као простор за одавање поште жртвама (полагање цвијећа, остављање каменчића, паљење свјећа), простор сјећања и контемплације.

Све отворене површине, поплочане и озелењене, морају се уређивати као атрактивне цјелине са савременим елементима урбаног мобилијара и што квалитетнијом материјализацијом. Поплочање мора бити изведено од квалитетног материјала, са пажљиво одабраним начином слагања, и одговарајућом бојом и текстуром за сваки појединачни

амбијент. Све пјешачке површине морају се пројектовати тако да омогуће несметано кретање особа са умањеним тјелесним способностима.

Вјерски објекти за Србе, Јевреје и Роме

У периоду након 1945. године простор меморијала уређивао се искључиво без религијских и националних симбола, те не постоји простор у коме се могу обавити одговарајући вјерски обреди.

Молитвени простор са вјерским објектима за Србе, Јевреје и Роме планиран је уз манифестациони плато као један од његових централних мотива с обзиром да је поред националне и вјерска припадност била један од основних разлога страдања. Предвиђа се изградња православне меморијалне цркве-капеле, синагоге и објекта за одговарајуће ромске вјерске обреде. Вјерски објекти треба да имају меморијални карактер, и да се уклопе у јединствену сакралну цјелину, јер су припадници ових народа заједно страдали, а заједно се и одржава јединствен помен жртвама, молитва и богослужење.

Вјерски објекти треба да буду оријентационог хоризонталног габарита 16 x 16 m и висине основног корпуса објекта до 8 до 9 m. Посебно треба размотрити могућност да се сви вјерски објекти обликовно повежу заједничким тријемом или на неки други прикладан начин. Напомиње се да су предложени габарити оријентациони, а да ће прецизно бити одређени израдом архитектонског пројекта.

Споменик жртвама и Споменик дјец

Споменик жртвама као и Споменик дјец требају бити уклопљени уз манифестациони трг као централни мотив овог простора. У овом смислу планирани су да се лоцирају на самом тргу или у потезу од трга до локације „Скела“ у зависности од архитектонског и вајарског рјешења. Могу се планирати као појединачне скулптуре за које ће се расписивати посебни конкурси али је пожељно и посебно ће се вредновати уколико аутори предложе рјешења у оквиру цјеловитог архитектонско-скулпторалног рјешења. Циљ је да се добије аутентично, препознатљиво рјешење меморијалног центра као визуелног репера посебне ликовне вриједности.

У овом смислу урбанистичким смјерницама није прецизно дефинисана позиција као ни вертикална и хоризонтална регулација споменика. Ауторима је дозвољена слобода креације у остваривању стваралачког израза. Контекстуално, обликом, величином и садржајем споменике треба уклопити у архитектонско-урбанистичку цјелину локације тако да буду њен препознатљиви акценат. Неопходно је дефинисати материјализацију споменика, постамент, потребу освјетљења, озелењавања окружења и остале потребне параметре позиционирања у простору.

Поставком и рјешењем споменика неопходно је да се постигне интеракција споменика са окружењем, партерним уређењем, материјализацијом и обликовањем свих планираних садржаја и објеката. Посебно обратити пажњу на остваривање визура са значајних локација у окружењу и планираних пјешачких токова. Нарочито су битне визуре из простора граничног прелаза, надвожњака и моста гдје се у току цијеле године задржава већи број возила.

Рјешење споменика треба бити трајно, отпорно на спољне утицаје и погодно за одржавање.

3.4 Смјернице за пејзажно уређење

Регулационим планом се основни концепт обликовања пејзажа и хортикултурног уређења спомен подручја заснива на превођењу постојећих исконских шумских заједница, у категорију уређене Парк шуме, која ће бити у функцији меморијалног комплекса, а затим и увођењу нових елемента зелене матрице у виду дрвореда и чистих травнатих партера. Концепт јасно издиференцираних шумских цјелина и чистих травнатих простора треба да допринесе монументалности простора, очувању меморијалног карактера и аутохтоних хигрофилних вегетацијских заједница.

У простору меморијалног центра неопходно је предвидјети адекватно хортикултурно уређење које ће бити усклађено са планираним објектима и чинити неодвојив дио меморијалне цјелине. Све јавне површине и просторе неопходно је адекватно озеленити како би се нагласио карактер меморијала и створили повољни микроклиматски услови за посјетиоце и кориснике, нарочито у љетним мјесецима.

Озелењавање и одабир врста требају бити примјерени уређењу врло специфичног меморијалног комплекса. У овом смислу пејзажно уређење није у функцији простог уљепшавања већ треба да буде градивни елемент урбанистичко-архитектонског концепта и идентитета комплекса као огромног стратишта.

У дијелу комплекса уз главну приступну стазу постоје линијске формације претежно од јавора и воћкарица (уопште непримјереног флористичког састава), тако да је регулационим планом предвиђено уклањање ове вегетације и формирање чистог травнатог простора од главног приступног пута до шумског комплекса. Уз комплекс меморијалних објеката могуће је формирати мање или веће цјелине цвјетних ливада, што се успјешно може постићи различитим режимом кошења.

Дрвореди

Посебну пажњу треба посветити планирању дрвореда који, осим естетске функције, стварају и повољније микроклиматске услове за посјетиоце за вријеме љетних врућина, и увезују све категорије зеленила у јединствен систем.

У циљу наглашавања праваца кретања и давања монументалности комплексу планирано је формирање обостране колонаде јаблана /*Populus nigra`Italica`*/ уз приступну саобраћајницу до планираног централног пункта.

Формирање дрвореда у ужој зони Спомен подручја Доња Градина је предвиђено уз све пјешачке стазе које су овим планом предвиђене у оквиру травњака и ливада. Такође, подизање краћих дрвореда је предвиђено и уз планиране паркинг просторе у оквиру приступног платоа.

При избору врста за формирање планираних дрвореда, потребно је водити се прије свега еколошким условима средине и еколошким захтјевима врсте као и особинама дендрофонда битних за конкретну намјену простора (врста сјемена, фенофаза цвјетања, боја и текстура листа,...)

Препоручује се коришћење сљедећих врста: *Acer platanoides*, *Aesculus carnea*, *Liriodendron tulipifera*, *Liquidambar styraciflua*, *Platanus acerifoliae*, *Tilia platiphylos*, и др.

Травњаци

Формирање уређених травњака, као посебне и доминантне категорије зеленила у оквиру уже зоне Спомен подручја, регулационим планом је предвиђено на широком простору изван површина предвиђених за формирање парка и парк шума.

Планира се задржавање већег дијела постојећих травњака, као и њихова реконструкција. У сјеверном дијелу уже зоне Спомен подручја предвиђено је формирање мауританских травњака или цвјетних ливада. Формирање ових ливада је предвиђено у оквиру постојећих ливада гдје се усљед рјеђег кошења, (један до два пута годишње) омогућава цвјетање појединих врста цвјетних трава, дајући тако посебну пејзажну вриједност овом простору. По потреби је могуће извршити пресијавање сјеменом за мауританске травњаке.

3.5 Смјернице за рјешење саобраћаја

Саобраћајним рјешењем потребно је извршити реконструкцију и модернизацију постојећих саобраћајница са нагласком на изградњи диференцираних површина за колска и пјешачка кретања, и паркиралишта за путничке аутомобиле и аутобусе.

Унапређење прилаза спомен подручју планира се изградњом саобраћајнице, која се одваја од магистралног пута 334m прије улаза у комплекс граничног прелаза, а затим се, трасирана преко пољопривредног земљишта, уклапа на постојећу локалну путну мрежу.

Повећање капацитета за стационарни саобраћај неопходно је извршити изградњом паркинг површине, димензија 62.0 x 25.0 m (капацитета 38 паркинг мјеста путничких возила и 5 паркинг мјеста за аутобусе). Ова новопланирана паркинг површина уз постојећи простор капацитета 44 путничка аутомобила и 4 аутобуса, могла би задовољити потребе дневних посјетилаца спомен подручја у свакодневним условима. У вријеме одржавања годишњих манифестација и скупова на којима се окупља већи број посјетилаца за потребе паркирања аутобуса и путничких аутомобила планирано је активирање резервисаних површина за паркирање. Такође, планирана мрежа саобраћајница пружа могућност да се режимом саобраћаја за такве прилике уведе једносмјерни саобраћај једном коловозном траком, а да се друга коловозна трака користи за паркирање, чиме се постиже задовољавајући број паркинг мјеста.

Тротоари и пјешачке стазе, мјеста за паркирање и друге површине у оквиру комплекса по којима се крећу лица са посебним потребама у простору, треба да су међусобно повезане и прилагођене за оријентацију и са нагибима који не могу бити већи од 5% (1:20), а изузетно 8.3% (1:12). Ширина пјешачких стаза је минимално 180 cm, изузетно 120cm, док ширина пролаза између непокретних препрека треба износити најмање 100 cm.

Саобраћајним рјешењем регулационог плана предвиђена је и попречна веза: колско пјешачка саобраћајница која најкраћом релацијом повезује локалитет тополе ужаса са локацијом постојећег управног објекта спомен подручја. У попречном профилу ове саобраћајнице је коловозна површина ширине 4,5 м и регулациони простор од по 1 м обострано уз коловоз, јер је она планирана као колско пјешачка саобраћајница, односно има интегрисану површину за колски и пјешачки саобраћај.

3.6 Смјернице за рјешење инфраструктуре

Регулационим планом у области инфраструктуре предвиђено је:

- изградња нове дистрибутивне трафостанице снаге до 1000kVA, у оквиру планираних објеката
- укидање постојеће стубне трафостанице јер својим капацитетом не задовољава планиране потребе за електричном енергијом.
- измјештање базне станице мобилне телефоније
- изградња канализације трасом постојеће прилазне саобраћајнице
- прилагођавање траса водоводне мреже концепту поставке меморијалних објеката

4. ПРАВИЛА КОНКУРСА

4.1 Врста конкурса

- По врсти конкурс је: међународни и јавни
- Према задатку конкурс је: пројектни, архитектонски
- Према предаји и начину рада конкурс је: анонимни

4.2 Услови за квалификацију

Лична способност када су учесници конкурса физичка лица – члан 45. став (9)

Учесник конкурса (физичко лице) чији рад добије награду (побједник конкурса) и/или чији се рад откупи дужан је да у року од 5 дана од дана достављања Одлуке уговорног органа и Извјештаја Конкурсне комисије достави уговорном органу увјерење надлежног суда да није правоснажно осуђен за кривична дјела учешћа у криминалној организацији, корупцији, превару или прање новца.

Лична способност када су учесници конкурса правна лица – члан 45.

Учесник конкурса чији рад добије награду (побједник конкурса) и/или чији се рад откупи у овом поступку јавне набавке обавезан је (члан 45. став (2) Закона), **у року од пет (5) дана од дана** пријема обавјештења о резултатима овог поступка јавне набавке, доставити сљедеће доказе, и то:

а) увјерење надлежног суда којим доказује да у кривичном поступку није изречена правоснажна пресуда којом је осуђен за кривично дјело учешћа у криминалној организацији, за корупцију, превару или прање новца;

б) увјерење надлежног суда или органа управе код којег је регистрован понуђач којим се потврђује да није под стечајем нити је предмет стечајног поступка, да није предмет поступка ликвидације, односно да није у поступку обустављања пословне дјелатности;

ц) увјерења надлежних институција којим се потврђује да је понуђач измирио доспјеле обавезе, а које се односе на доприносе за пензијско и инвалидско осигурање и здравствено осигурање.

д) увјерења од надлежних институција да је понуђач измирио доспјеле обавезе у вези са плаћањем директних и индиректних пореза.

4.3 Документација која се даје учесницима

За израду конкурсног рада учесници добијају сљедећу документацију

- у писаном облику :
 1. Тендерску документацију (општи дио)
 2. Програм конкурса
- у дигиталном облику (на ЦД-у):
 - Текстуални дио:
 1. Основни историографски подаци
 2. Текстуални дио регулационог плана
 3. Програм уређења спомен подручја
 4. Извјештај о геофизичким истраживањима
 - Графички дио:
 1. Дигитална геодетска подлога ажурирана у размјери 1:500
 2. Дигитални ортофото план, 1:1000
 3. Урбанистичке смјернице и концепт уређења ширег подручја 1:2500

4.4 Садржај конкурсног рада

Учесници су обавезни да у оквиру Конкурса доставе сљедеће:

Текстуално образложење (свеска, А4 формат), 10 примјерака:

- Образложење идеје и концепта урбанистичког и пејзажног уређења
- Образложење идеје и концепта архитектонског рјешења, садржаја и начина функционисања објеката, обликовних и конструктивних карактеристика и употребе материјала
- Биланс коришћења површина просторног обухвата, преглед нето површина по просторијама и бруто површина објеката
- Образложење рационалности и економичности рјешења са приложеном процјеном трошкова изградње и уређења, изражених у конвертибилним маркама (ВАМ).
- Умањени графички прилози у А4 формату

Графички дио

- Ситуационо рјешење конкурсног подручја – контекстуални ниво у размјери 1:2500
- Урбанистичко-архитектонско и пејзажно рјешење предметне локације, са приказом кровова планираних објеката, у размјери 1:500

- Партерно уређење са нивелационим рјешењем и приједлогом урбане опреме, уз приказ приземља планираних објеката, у размјери 1:500
- Карактеристични изгледи и пресеци локације у размјери 1:500
- Основе објеката у размјери 1:200
- Карактеристични пресеци и сви изгледи у размјери 1:200
- Тродимензионални приказ архитектонско-урбанистичког рјешења и карактеристичних амбијената
- Прилози по слободном избору аутора

Електронски елаборат

Све прописане прилоге предати и у електронској форми (*.pdf и *.jpg) на компакт диску

4.5 Опрема конкурсног рада

У конкурсном раду не смије нигдје да се појави име аутора или било какав препознатљив знак који би се косо са захтјевом анонимности.

Учесници конкурса дужни су да конкурсни рад приложе на сљедећи начин:

- Текстуално образложење се доставља у свесци А4 формата означеној шифром у горњем десном углу, фонт Arial, Bold, 30. Текстуално образложење потребно је доставити у 10 примјерака
- Графички прилози се достављају на формату 100 x 70 cm или сведени на овај формат
- Сви прилози морају бити означени шифром у горњем десном углу, фонт Arial, Bold, 50
- Листови треба да буду означени редним бројевима у доњем десном углу
- Сви садржаји конкурсног рада означавају се истом шифром од 5 карактера
- Сви прилози, текстуални и графички, морају бити упаковани у непрозирну ролну или мапу у којој мора бити и списак свих прилога и три затворене коверте:

„АУТОР,,

„ АДРЕСА ЗА ПОВРАТАК РАДА,,

„ ДОКУМЕНТАЦИЈА,,

На омоту се налазе искључиво назнака „Јавна набавка - Конкурс за израду идејног рјешења – Меморијални центар Доња Градина – НЕ ОТВАРАТИ – ОТВАРА КОМИСИЈА,, и шифра у горњем десном углу, фонт Arial, Bold, 50.

Шифра се мора састојати од пет карактера и то први карактер се пише великим словом, а остали карактери се пишу арапским бројевима.

Коверте се означавају шифром у горњем десном углу, фонт Arial, Bold, 30:

Коверта са назнаком „Аутор“ садржи:

- а) имена и адресе аутора конкурсног рада и сарадника укључених у израду конкурсног рада или назив и адресу правног лица, уколико се исто појављује у својству учесника,

Коверта, са назнаком „**Адреса за повратак рада**„ садржи податке о адреси и броју телефона на који се, након конкурса, могу упутити позиви ради преузимања ненаграђених конкурсних радова.

Коверта са назнаком „**Документација**„ треба да садржи:

- а) Изјаве из тачке 3.1., 3.2., и 3.3. – Анекс I, II, V, VI тендерске документације,
- б) Изјаву - Анекс IV
- ц) Сагласност да се на изложби радова објаве имена аутора.
- д) број рачуна и банке на које ће уговорни орган извршити исплату награде, односно откупа.

Ова документација мора да буде потписана од свих чланова ауторског тима или уколико у конкурс учествује правно лице од овлаштеног представника правног лица.

4.6 Рокови

Почетак конкурсног рока рачуна се од дана слања на објаву обавјештења о јавној набавци на порталу јавних набавки.

Сви конкурсни радови без обзира да ли се шаљу лично или поштом морају стићи на адресу уговорног органа **до 24. јануара 2018. до 12,00 сати.**

Радови се могу предати путем поште или лично. Радови који се предају лично код уговорног органа, предају се на адреси уговорног органа: **Министарство просвјете и културе, Трг Републике Српске бр. 1, канцеларија бр. 38, спрат II.**

Радови који стигну након 24. јануара 2018. после 12,00 сати неће бити разматрани.

Конкурсни рад се може измијенити или повући на основу писменог обавјештења прије крајњег рока за достављање радова.

Обавјештење о измјени или повлачењу биће припремљено, запечаћено, обиљежено и испоручено у једној коверти гдје ће се назначити „ИЗМЈЕНА„ или „ПОВЛАЧЕЊЕ, са навођењем шифре рада. Рад, односно идејно рјешење не смије се измијенити након крајњег рока за достављање идејних рјешења.

У случају повлачења рада, прије истека рока за достављање идејних рјешења, учесник конкурса може писмено захтијевати поврат рада.

Учесник/ци конкурса ће путем електронске поште постављати питања уговорном органу на е-mail адресу: v.jankovic@mp.vladars.net.

Питања уговорном органу се могу постављати најкасније 10 (десет) дана прије истека рока за предају конкурсних радова.

Одговори уговорног органа ће бити достављени у року од 3 (три) дана, а најкасније 5 (пет) прије истека рока за предају конкурсних радова.

Сви одговори уговорног органа са постављеним питањима (без навођења идентитета лица које је исто поставило) биће достављено свим лицима која су откупила тендерску документацију из разлога доступности информација свим учесницима конкурса, односно заштите принципа једнаког третмана.

Конкурсна Комисија ће завршити рад и донијети Одлуку о награђеним радовима најкасније у року од 30 дана од дана предаје конкурсних радова (затварања конкурса).

Проглашење побједника конкурса, односно јавно отварање шифрираних коверти одржаће се на адреси расписивача конкурса након што Конкурсна комисија донесе Одлуку. О времену и мјесту отварања сви учесници конкурса биће обавијештени путем e-mail.

Одржавање изложбе радова са јавном стручном дискусијом биће организовно накнадно, а о мјесту и времену одржавања изложбе, учесници конкурса ће бити обавијештени писмено, а јавност ће бити обавијештена путем средстава јавног информисања.

4.7 Награде

Укупни наградни фонд износи : 25.000,00 КМ

Уколико пристигли радови одговарају пропозицијама, односно условима конкурса и задовољавају програмске услове уговорни орган може додијелити награду, и извршити до два откупа радова у нето износу, према сљедећој расподјели:

- I НАГРАДА у износу од 15.000,00 КМ
- Два откупа по 5.000,00 КМ

Уколико ниједан од пристиглих радова не задовољава основне пропозиције конкурса или не задовољавају програмске услове, уговорни орган неће додијелити награду, нити извршити откуп радова.

Награђени рад и откупљени радови исплатом награде, откупа, постају власништво расписивача конкурса, који их може користити у цијелости.

4.8 Састав жирија и извјестиоци

1. проф. др Радивоје Динуловић, дипл.инж.арх. – предсједник конкурсне комисије (жирија)
2. проф. Иван Рашковић, дипл.инж.арх. – замјеник предсједника;
3. Епископ мр Јован Ђулибрк - члан;
4. Проф. мр Бранко Павић, академски сликар – члан;
5. проф. Владимир Лојаница , дипл.инж.арх. –члан;
6. доц. др Дијана Симоновић, дипл.инж.арх. – члан;
7. доц.др Горан Латинић, дипл. историчар – члан;
8. проф. др Драган Булатовић, историчар умјетности – члан; и
9. Марија Вилхелм Дејановић, дипл.инж.пејз.арх. – члан.

Извјестиоци :

1. Радојка Ножица, дипл.инж.арх. и
2. Владимир Грабеж, дипл.инж.арх.

Задатак извјестиоца је да поднесу први извјештај о приспјелим конкурсним радовима, ради лакшег рада Комисије, а који би требао да садржи: попис конкурсних радова са бројем прилога, као и попис прилога који недостају или су евентуално сувишни у односу на тражење у распису конкурса, испуњење основних пропозиција и програмских услова.

Секретар Конкурсне комисије:

- Весна Јанковић, дипл.правник

4.9 Рад жирија

Конкурсна комисија је потпуно независна при избору награђеног и откупљених радова.

Конкурсна комисија је дужна да најкасније два сата након предаје радова исте преузме и сачини записник.

У записнику ће се навести:

1. број радова који су предати у року и шифре истих,
2. број радова који су стигли након рока,
3. констатовати да ли су уз сваки рад стигле три коверте наведене у тачки 5.5. ове тендерске документације
4. три коверте из тачке 5.5. тендерске документације одвојити, оставити у једну коверту формата А4 и запечатити, те након тога одложити у сеф уговорног органа.

Имена учесника конкурса, Конкурсна комисија може сазнати искључиво након доношења одлуке о избору најбољег идејног рјешења.

Благовремено приспјели радови се оцјењују и рангирају у складу са критеријумима за оцјењивање утврђеним у тачки 9.2. ове тендерске документације.

Конкурсна комисија је обавезна да о раду на својим састанцима води записнике, које потписују сви присутни чланови, који су саставни дио њеног коначног извјештаја у поступку.

Одлуку о избору најбољег рјешења Конкурсна комисија доноси у извјештају о поступку који такође потписују сви њени чланови и коју комисија по окончању поступка доставља уговорном органу на даље поступање.

Када Конкурсна комисија донесе Одлуку о избору најбољег идејног рјешења, о тачном времену и мјесту отварања коверти са шифром „Аутор,, и читања аутора награђених и откупљених радова учеснике конкурса ће обавијестити путем e-maila.

Након свега горе наведеног, Министарство просвјете и културе и ЈУ„Спомен-подручје Доња Градина,, на основу Споразума из тачке 1.4. ове тендерске документације ће донијети Одлуку у којој ће за награђене радове по шифрама навести и ауторе радова.

Ова Одлука има декларативни карактер.

4.10 Критерији за вредновање радова

9.1. Прва фаза: РАЗЛОЗИ ЗА ЕЛИМИНАЦИЈУ

- Уколико учесник Конкурса не преда рад у предвиђеном року и на предвиђен начин
- Уколико учесник конкурса не достави све неопходне прилоге предвиђене садржајем конкурсног рада

- Уколико учесник конкурса не испоштује клаузулу анонимности

9.2. Друга фаза: ВРЕДНОВАЊЕ РАДОВА

Конкурсна комисија (Жири) ће вредновати конкурсне радове на основу следећих критеријума:

1. Јасан и препознатљив просторни концепт рјешења, оригиналност, иновативност и умјетничка вриједност, изворност и креативна посебност, цјеловитост и досљедност рјешења, симболика просторних форми;

0-30 Бодова

2. Функционално – естетски квалитет рјешења (архитектонски, пејзажни и дизајнерски), испуњење и евентуално унапређење задатог архитектонског програма, функционалност, рационално коришћење простора, архитектонски и пејзажни комфор, инжењерска рационалност и техничка изводљивост, примјена принципа енергетске ефикасности објекта;

0-30 Бодова

3. Однос предложеног рјешења са окружењем, урбанистичка поставка у простору, усклађеност са амбијентом, визууре према сусједним локалитетима и граничном прелазу;

0-20 бодова

4. Економичност пројектованог рјешења, економска адекватност рјешења конкурсно задатку, рационалност и практичност, поузданост и економичност у коришћењу и и одржавању, могућност фазне реализације

0-20 Бодова

У оквиру наведених критеријума Конкурсна комисија (Жири) ће вредновати конкурсне радове и на основу испуњености услова и препорука датих Програмом конкурса.

4.11 Права и обавезе расписивача и учесника

Предајом рада сваки учесник конкурса прихвата услове овог конкурса.

На конкурс могу учествовати само они аутори који су званично преузели конкурсну документацију.

Учесник може предати само један конкурсни рад. Конкурсни рад садржи само једно рјешење и варијанте рјешења нису дозвољене.

Исплатом награде или откупом, уговорни орган постаје власник награђеног или откупљених радова и може их користити у цјелини.

Аутори су дужни у коверти за повратак рада да наведу тачну адресу за повратак њиховог ауторског рада.

Службени језик конкурса су званични језици народа БиХ.

МИНИСТАР

др Дане Малешевић